

כיצד מרגישים עולים חדשים?

ביחידה זו נדון באתגרי קליטת העלייה בימינו. מה השתנה בדרכי קליטת העלייה מאז העליות הראשונות שלאחר קום המדינה? האם החברה בישראל היום קולטת את העולים בדרך טובה יותר?

נועה: אין ספק שמעולים החדשים היום נחסכים כמה מקשיי הקליטה שהעולים שעלו מיד לאחר קום המדינה נתקלו בהם. העולים היום מקבלים יותר תמיכה כלכלית, וגם תמיכה נפשית, אם צריך.

יונתן: (מעודד אותה להמשיך): אבל...

נועה: אני פשוט רוצה להגיד שאסור לשכוח שאף על פי שהיום עוזרים לעולים החדשים להתאקלם, ומנסים להבין לאיזו עזרה כל עולה זקוק, עלייה אינה צעד פשוט וצריך להמשיך לעזור לעולים בכל דרך.

יונתן: לדעתי, יכול להיות שהיום דווקא קשה יותר לעולים להיקלט.

נועה: באמת? למה? הרי היום מודעים הרבה יותר לקשיי העולים ומשתדלים ללמוד מטעויות העבר.

יונתן: נכון, אבל בעבר היו הרבה מאוד עולים. "עולה חדש" לא היה מעמד יוצא דופן. כמו שלמדנו, לעתים היו אפילו יותר עולים חדשים מאזרחים ותיקים. ואת יודעת, לפעמים "צרת רבים - חצי נחמה".

נועה: והיום?

יונתן: היום חב הישראלים נולדו כאן, יש להם שפה אחת ומנהגים דומים, והעולים חדשים צריכים להשתלב בחברה מגובשת הרבה יותר. לא כמו פעם, כשהמדינה רק קמה והכול היה ראשוני ולא מעוצב...

נועה: אתה צודק מאוד. זה רק מעודד אותי להמשיך לסייע לעולים חדשים בכל דרך שאני יכולה.

1

קליטת העלייה בתקופתנו

מסוף שנות ה-60 השתנה היחס אל העולים החדשים והשתנו דרכי הקליטה שלהם. את המעברות החליפו מרכזי קליטה ואולפנים לעברית, והמדינה כבר אינה מחליטה בשביל העולים היכן יגורו ובמה יעסקו.

היום המדינה נותנת לכל עולה "סל קליטה" - סכום כסף שבאמצעותו הוא יכול להתחיל את חייו במדינת ישראל - למצוא מקום מגורים, לחפש עבודה וכו'. העולים יכולים לקבל סיוע של "ועץ קליטה" ולהיעזר במשרד הקליטה במציאת תעסוקה, בבחירת מוסדות חינוך ובתחומים נוספים.

משימה

- נוסף על סכום הכסף שמקבלים העולים בסל הקליטה, איזה סיוע נוסף רצוי לדעתכם להציע לעולים החדשים?
- הציעו שלוש עצות שיוכלו להקל על העולים החדשים את הקליטה בארץ.

1 כיצד, לדעתכם, תורמות דרכי הסיוע שהוזכרו כאן להרגשתם של העולים החדשים?

2 מהם ההבדלים העיקריים בין קליטת העלייה היום לבין קליטת העלייה בשנים הראשונות שלאחר קום המדינה? מנו את היתרונות והחסרונות של כל אחת מהשיטות.

2

מפגש עם העולים החדשים

לפניכם קטעים המבוססים על דבריהם של עולים חדשים:

בחוץ לארץ סבא וסבתא, ההורים, הדודים ומבוגרים בכלל, נחשבו לחשובים ומכובדים. להם הייתה הסמכות להחליט בכל דבר, ואנחנו היינו צריכים לכבד אותם. מעולם לא עלה בדעתנו שמותר להגיד למבוגר "לא", זה נחשב חוצפה וחוסר נימוס. אפילו היה נהוג להרכיץ את הראש כשמדברים עם מבוגר. וכאן, בארץ, הכול היה אחר כל כך - ילדים פנו אל ההורים ואל המורים שלהם בלי שום כבוד. היה לי קשה מאוד להתרגל לזה. איש לא הביץ למה אנחנו מדברים כל כך בשקט. זה לא שלא יכולנו לדבר בקול, פשוט אצלנו לא היה נהוג לדבר ככה אל מבוגרים.

כשהגעתי לבית הספר ראיתי שכל התלמידים לבושים אחרת ממני. גם אני הגעתי ממדינה מודרנית, ובכל זאת הם היו לבושים אחרת... מישהי אמרה לי שכדאי לי להתלבש כמו כולם, ומאז לבשתי רק ג'ינס. השתדלתי ככל יכולתי לפצח את קוד הלבוש הישראלי, אבל כל מה שניסיתי היה תמיד "על יד" ולא "בריוק". הרגשתי שאם אתלבש כמו כולם, אהיה כמו כולם. היה לי חשוב מאוד לא להרגיש שונה. במובן מסוים באמצעות הבגדים ניסיתי לבנות לעצמי זהות חדשה.

היה לי די קשה להתרגל לעברית. בחוץ לארץ הייתי תלמיד טוב, אפילו מצטיין, וכאן כל הזמן הרגשתי שכולם חושבים שאני טיפש משום שלא הבנתי מה מדברים בשיעורים. גם כשכבר התחלתי להבין קצת עברית, לא הצלחתי לבטא את עצמי כמו שרציתי. כל מה שאמרתי נשמע עילג, מצחיק ומבולבל. הנחמה היחידה שלי הייתה בשיעורי חשבון, לפחות בהם לא הרגשתי אחר... בשיעורים האלה הרגשתי שכולם יכולים לראות מי אני באמת.

- 1 אילו תחושות עולות מהעדויות האלה?
- 2 חשבו כיצד היו הילדים העולים רוצים שיתנהגו כלפיהם.
- 3 איך אפשר לעזור לילדים עולים להרגיש טוב יותר?

שאלות אתגר

- האם, לדעתכם, תחושות אלו אופייניות לעולים לישראל, או משותפות לכל המהגרים?
- איך מרגישים ישראלים המגיעים לארצות אחרות?
- האם חוויתם אי פעם חוויה דומה?

3

שורשים

אורנה בן-עמי, שורשים, ברזל מרותך, 1999

שאלות לדיון

- מה אתם רואים בפסל?
- מה מבטאת המזוודה ומה מבטאים השורשים?
- איזה רעיון ניסתה האמנית להביע?

המשוררת לאה גולדברג גדלה בליטא ובגרמניה, ארצות שהחורף בהן קר ומושלג. היא עלתה לארץ ב־1935. למרות אהבתה הגדולה לארץ ישראל, היא התגעגעה לנופי ילדותה המושלגים, והגעגועים באים לידי ביטוי באחדים משיריה.

אודן

לאה גולדברג

כָּאֵן לֹא אֲשַׁמַּע אֶת קוֹל הַקּוֹקֵיָה.
כָּאֵן לֹא יִחְבֹּשׁ הָעֵץ מְצַנֶּפֶת שֶׁלֵּג,
אֲבָל בְּצֵל הָאֲרָנִים הָאֵלֶּה
כָּל יְלֻדוֹתַי שֶׁקָּמָה לְתַחֲיָה.

צִלְצוֹל הַמְּחַטִּים: הִיָּה הִיָּה - -
אֶקְרָא מוֹלְדֵת לְמֶרְחֵב הַשֶּׁלֶג,
לְקֶרֶח יֶרְקֶרֶק כּוֹכֵל הַפֶּלֶג,
לְלִשׁוֹן הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה.

אוֹלֵי רֶק צְפוּרֵי־מָסַע יוֹדְעוֹת -
כְּשֶׁהֵן תְּלוּיּוֹת בֵּין אֶרֶץ וְשָׁמַיִם -
אֶת זֶה הַכָּאֵב שֶׁל שְׁתֵּי הַמוֹלְדוֹת.

אֲתֶכֶם אֲנִי נִשְׁתַּלְתִּי פְּעָמִים,
אֲתֶכֶם אֲנִי צְמַחְתִּי, אֲרָנִים
וְשִׁרְשֵׁי בְּשָׁנַי נוֹפִים שׁוֹנִים.

שאלות לדיון

- 1 אילו מילים בשיר מתארות את נוף ילדותה של המשוררת?
- 2 אורנים צומחים גם בארץ ישראל וגם בארצות אירופה הקרות. מה תפקידם של האורנים בשיר הזה?
- 3 איזו מציאות נפשית מתוארת בשיר?

משימת אתגר

ערכו רשימה של מילים וביטויים המבטאים יציבות וקביעות, ורשימה של מילים וביטויים המבטאים ארעיות וניידות.

דמיינו שאתם מהגרים לארץ אחרת. כיצד הייתם מביעים ביצירה משלכם את ההבדל בין קביעות לארעיות (תוכלו להשתמש במילים שקיבצתם בחלק הראשון של המשימה).

4

משימה

בחרו צורה גרפית כלשהי שתסמל את מדינת ישראל הקולטת עולים חדשים.

בחרו צורה אחרת שתסמל את העולה החדש.

ציירו במחברותיכם ציור ובו שתי הצורות. על הציור להביע את קליטת העולים החדשים במדינה.

הקדישו מחשבה כיצד להביע את הקשר בין שתי הצורות.

נועה: היום הלכתי הביתה עם טניה - העולה החדשה מהכיתה שלנו.

יונתן: נו, היה משהו מעניין?

נועה: אתה בוודאי יודע שכולם חושבים שמי שבא מאמריקה הוא בטח מיליונר, ואם לא מיליונר, לפחות עשיר.

יונתן: נכון. אז מה היא - מיליונרית או רק עשירה?

נועה: לא תאמין, לא זה ולא זה, היא בדיוק כמונו, אבל לא זה העניין. היא אמרה לי שכל הישראלים מתנהגים אליה יפה כל כך ודואגים לה, עד שהיא מתכיישת לספר להם כמה היא מתגעגעת ל"שם": לסבא, לסבתא ולבני הדודים שנשארו שם, לארוחות המשפחתיות הגדולות בערב שבת, ולחברה הכי טובה שלה (הן גדלו יחד מגיל ארבע), ואפילו לשלג בחורף...

יונתן: זה באמת נשמע לא פשוט... אז מה אמרת לה?

נועה: אמרתי לה שאני מבינה אותה, ושמוכן לגמרי שהיא מתגעגעת. ועכשיו אני עומדת לבקש מאימא שלי להזמין את המשפחה שלה לשבת.

יונתן: גם אני יכול לבוא? את יודעת, רק כדי שהיא תרגיש בנוח?...